Opetus- ja kulttuuriministeriö / Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osasto
Lisäselvitys (HE 206/2016 vp)
17.11.2016

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

*Yleistä*

Sivistysvaliokunta pyysi opetus- ja kulttuuriministeriöltä lisäselvitystä siitä, miten hyvin avoinna olevia kuraattoreiden paikkoja on pystytty täyttämään säädetyt kelpoisuusvaatimukset täyttävillä henkilöillä. Lisäksi pyydettiin selvitystä täydennys- ja lisäkoulutuksen saamisen mahdollisuuksista kelpoisuuden saavuttamiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö selvitti asiaa yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Hallituksen esityksessä 206/2016 vp ehdotetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 7 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että kuraattorina voisi toimia vähintään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, tai henkilö, joka on suorittanut tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukainen koulutus on sosiaalialalle soveltuva ammattikorkeakoulututkinto. Säännöksen ilmaus ”vähintään” tarkoittaa, että kuraattorin tehtävissä voi toimia myös henkilö, joka on suorittanut sosiaalityöntekijältä edellytettävän koulutuksen, eli ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ehdotettu muutos merkitsisi sitä, että kuraattorin tehtävissä voisi toimia myös henkilö, joka on suorittanut muun kuin edellä mainitun tutkinnon, jonka työnantaja arvioi tehtävään soveltuvaksi, sekä osana tätä tutkintoa tai sen lisäksi sosiaalityön aineopinnot esimerkiksi sivuaineena tai avoimena yliopisto-opetuksena.

*Kuraattoreiden saatavuus*

Espoon kaupunki ja Turun kaupunki totesivat hallituksen esitysluonnosta koskevissa lausunnoissaan, että kuraattoreiden saatavuus ei ole ollut ongelma nykyisillä pätevyysvaatimuksilla, vaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaki on taannut riittävästi päteviä ja sopivia hakijoita kuraattorin tehtäviin.

Pohjanmaan alueen kunnat puolestaan toivat lausunnoissaan esiin, että näissä kunnissa suuri osa kuraattoreista on opiskellut pääaineena kehityspsykologiaa. Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur -kuntayhtymä nostaa esiin, että Pohjanmaalla on pulaa kelpoisista kuraattoreista. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ruotsinkielinen opetustoimen palveluyksikkö totesi lausunnossaan, että kunnissa työskentelee monia kuraattoreita jotka eivät päteviä nykyisen säännöksen mukaan.

Tehtyjen tiedustelujen mukaan yleinen käsitys on, että kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä on pääsääntöisesti hyvin saatavilla avoinna oleviin kuraattoreiden paikkoihin. Täsmällistä tietoa asiasta ei kuitenkaan ole helppo saada. Perusteluksi esitetään seuraavat näkökohdat:

**Kuraattorien tarve ja määrän kehitys:** Opiskeluhuollon kuraattorien laskennallinen tarve koko maassa on noin 1025 (mitoitusperusteena käytetty: 1 kuraattori/780 opiskelijaa, opiskelijoita noin 800 000). Kuraattoripalvelujen saatavuus on kehittynyt peruskouluissa (n=2013, 80 % kouluista) myönteiseen suuntaan: kuraattoripalvelut oli järjestetty 95 prosentissa kouluista lukuvuonna 2014–2015 kun vastaava luku 2008-2009 oli 75 prosenttia (Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015).

**Sosionomien määrä ja työllisyystilanne:** Ammattinetissä sosionomeja työelämässä käsittelevässä esityksessä todetaan, että ko ammatissa toimii noin 15 000 henkeä mukaan lukien vanhat opistoasteen tutkinnon suorittaneet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia seuraa sosiaalialan korkeakoulutettujen sijoittumista työmarkkinoille. Toukokuussa 2014 tehdyn selvityksen mukaan vuosina 2012-2013 valmistuneet olivat sijoittuneet hyvin työmarkkinoille, kaksi kolmasosaa heistä kuntien tai kuntayhtymien palvelukseen (mm. kouluihin). Työttöminä oli kyselyn hetkellä 5 prosenttia, yleisin syy oli määräaikaisten työsuhteiden suuri määrä. Työttömyysjaksot olivat yleensä lyhyitä, muutaman kuukauden. Korkeakoulutettujen työttömyystilastojen perusteella (AKAVA) sosiaalialan AMK-tutkinnon suorittaneita on hyvin saatavilla työmarkkinoilla

**Sosionomeja koulutetaan paljon:** Sosionomeja koulutetaan 21 ammattikorkeakoulussa eri puolilla Suomea (näistä kaksi on ruotsinkielisiä). Arvio aloituspaikoista on 420-630 riippuen sisäänotettavien opiskelijoiden määrästä (20-30). Arvio vuosittain tutkinnon suorittaneista ja ammattiin valmistuvista on 340-510 henkeä.

*Koulutusmahdollisuudet*

Sosionomin tutkinnon voi suorittaa usealla paikkakunnalla myös aikuiskoulutuksena, jolloin tutkinnon voi suorittaa työn ohessa (esim. jos aikaisempi koulu- tai opistoasteen tutkinto halutaan päivittää lisäopinnoilla amk-tutkinnoksi).

Sosiaalityön koulutusvastuu on Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistoilla. Helsingin yliopistossa Svenska social- och kommunalhögskolan (SSKH) vastaa ruotsinkielisestä koulutuksesta. Vain näillä yliopistoilla on velvollisuus antaa pääaineopintoja sosiaalityössä tutkintoon johtavana koulutuksena. Millään yliopistolla ei ole velvollisuutta järjestää sosiaalityön aineopintoja erillisinä opintoina tai avoimena yliopisto-opetuksena. Useissa yliopistoissa järjestetään näitä opintoja, mutta opintokokonaisuuksia ei välttämättä tarjota joka lukuvuonna, tai ei välttämättä järjestetä kaikkia opintoihin sisältyviä kursseja.

Yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 9 §:n mukaan oppiaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden aineopintojen laajuus on yhdessä perusopintojen kanssa vähintään 60 opintopistettä. Tutkinnon pääaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden taikka koulutusohjelman aineopintoihin sisältyy vähintään 6 ja enintään 10 opintopisteen laajuinen opinnäyte. Sosiaalityön opintojen osuus kandidaatin tutkinnossa on 80–90 opintopistettä. Kandidaatintutkielma kuuluu pääaineopiskelijoilla aineopintoihin, mutta sivuaineopiskelijoilla ei. Näin ollen aineopintojen laajuus on erilainen riippuen siitä, onko kyseessä pääaine- vai sivuaineopiskelija. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ehdotetun muutoksen myötä sivuainetasoiset sosiaalityön aineopinnot katsottaisiin riittäviksi. Sivuaineopiskelijan tai avoimen yliopiston opiskelijan on käytännössä ennen aineopintojen aloittamista suoritettava sosiaalityön perusopinnot tai muut vastaavat yliopiston edellyttämät

perusopinnot. Ehdotetussa säännöksessä edellytettyjen opintojen laajuus saattaa jossain määrin vaihdella yliopistoittain.